

10

Sct. Laurentii Kirke

Sct. Laurentii Kirke står i dag stort set, som da den blev opført i 1913-14. Den er bygget af røde, håndstrøgne mursten og i typisk romansk stil, der passer ind i nordiske forhold.

I dag går man fra vejen til kirken ad en bred, lav trappe af store cementfliser i forskellig størrelse. Da kirken blev opført i 1914, var der et stengærde ud mod vejen med et gitter, smedet af kunstsmed Schæbel. Bag gitret var der en åben plads, hvor der i yderkanterne var plantet prydbuske og stedsegrønne planter. Gangen af cementfliser fortsætter rundt om den sydlige side af kirken til våbenhuset og det sydlige sakristi. I græsset til højre for trappen op til kirken og vendt ud mod vejen står er vejkrucifix, der blev indviet i 1996.

Hovedindgangen

Kirkens hovedindgang er portalen i østgavlen ud mod Frederiksborgvej. På begge sider af denne portal står granitsøjler, hvis baser er formet som to lam, og på søjlerne står to gamle danske helgenfigurer, Ansgar (801-865), ærkebiskop af Hamburg-Bremen, hvorunder Danmark hørte, og Knud den Hellige (ca. 1040-1086), også kaldet Skt. Knud Konge, Danmarks værnehelgen. De to helgener er udhuggede i Savoniere sten af det hollandske firma Te Poel og Stoltefus, mens granitarbejdet ved portalen og i kirken i øvrigt er udført af Roskildefirmaet Hansen-Glem. Over indgangsdøren står i et halvcirkelformet felt eller tympanon indhugget i Savoniere sten følgende inskription på latin: *Hæc est domus Domini* (Dette er Herrens hus). Over portalen i facademuren er et cirkelrundt vindue eller en roset inddelt i smedede jernstave og forsynet med glas i smukke farver. Glasset hertil og til kirkens øvrige vinduer blev leveret af et firma i Utrecht i Holland og opsat af glarmester Bernh. Guhle, mens smedejernet i vinduet og på dørene blev udført i middelalderlig stil af Winckelmann. Selve portalen udvider sig indfra og udadtil i flere retvinklede fremspring, der i de indadgående vinkler bærer sandstensornamenter.

Til højre for portalen hæver det 36 meter høje tårn sig, gennembrudt af lydåbninger og dekoreret med blinde arkader og friser. Med det høje slanke spir var tårnet oprindeligt ca. 50 meter, men spiret blev i 1984 erstattet af den nuværende top i italiensk stil. De to kirkeklokker er støbt af den hollandske støber

Eysbouts.

I det daglige går man ind i kirken gennem våbenhuset i kirkenes søndre side. Denne indgang benyttes til daglig. I våbenhuset findes opslagstavler, og herfra går trappen op til orglet.

Midterskib og sideskibe

Fra våbenhuset kommer man ind i kirkerummet. Straks indenfor til venstre passerer man vievandskarret. Det er en katolsk tradition at tage vievand med fingrene og slå korsets tegn over sig selv, når man træder ind i en kirke. Derved mindes man sin dåb, som er "døren" til kirkens fællesskab.

Kirkerummet får man en fin fornemmelse af, når man stiller sig bagest i kirken midt for alteret. Kirkerummet er bygget i romansk rundbuestil og deles i en treskibet, korsformet basilika med højt midterskib og tværskib og noget lavere sideskibe. Selve hovedskibet skilles fra sideskibene ved de svære søjler, der dels er af håndstrøgne mursten, dels af granit. De to øverste og de to nederste søjler er af granit og hviler på svære granitbaser, og de har smukke korintiske kapitæler med sirligt udførte blomsterornamenter. De andre fire søjler, der er af mursten, hviler på granitbaser. Ved buernes begyndelse og i højde med de før nævnte kapitæler er der her sat attiske kapitæler, så de store hvælvingsbuer bæres af disse søjler.

Oprindeligt havde hovedskibet buet træloft, mens sideskibene havde fladt træloft. Dette træværk bar smukke dekorationer, og samme art dekorationer kunne - og kan - man finde på kirkens øvrige træværk. Trælofterne gik imidlertid til ved en brand i kirken i 1940, hvor lofterne fik deres nuværende pudsede, hvidkalkede udseende.

Inden vi bevæger os op gennem kirken, finder vi overfor våbenhuset under tårnet det oprindelige dåbskapel, også kaldet baptisteriet. Det står åbent, men oprindeligt var det meningen, at her skulle være gitter for. Her stod døbefonten oprindeligt, men i dag står den i nærheden af alteret. I stedet for dåbskapel er her nu tidebønskapel med San Damiano-korset og Cimabues billede af den hellige Frans af Assisi. Desuden ses en sten fra det oprindelige franciskanerkloster i Roskilde, der blev nedlagt i 1537, og som er skænket af Roskilde Domsogn.

Foran tidebønskapellet står blokken, hvor man kan give gaver til de fattige.

Lad os nu gå lidt højere op ad gulvet. Går man op gennem sideskibene, ser man på ydervæggene 14 korsvejsbilleder, syv i hver side. De illustrerer Kristi lidelsesvej - langfredag fra Pilatus' dom over Kristus til korsfæstelsen og begravelsen. Det er en gammel katolsk tradition at meditere herover i løbet af fastetiden, enten ved fælles andagt eller individuelt.

I midten af sideskibene er der to skriftestole. Ideen bag skriftestolene opstod i 1500-tallet, da den bodgørendes anonymitet

Det indre af Sct. Laurentii Kirke.

Roskilde

blev anset for vigtig. I vor tid er det igen blevet almindeligt, at forsoningens sakramente opnås i forbindelse med en samtale med præsten, ansigt til ansigt, et andet sted end i skriftestolen. Præsten sidder i midten, og der er hele tiden plads til to personer. Når præsten taler med den ene person, kan han lukke af til den anden person.

Træskærearbejdet - dvs. kirkebænkene og skriftestolene, som findes endnu, samt prædikestolen, der er taget ned - er udført af snedkermester Eli Weitzmann, der ikke har stået tilbage for de udenlandske kirkesnedkere.

Sideskibene har øverst hver sit fokus. I det sydlige sideskib, æres Jomfru Maria, Jesu mor og derfor Gudsmoder. Det illustreres af Jomfru Maria med Jesusbarnet. Figuren er et nutidigt træskærearbejde fra Aachen i Holland.

Her findes også tabernaklet, som er et indmuret alterskab, hvori de konsekrede hostier opbevares. Dørene på tabernaklet er af drevet kobber, hvorpå to tilbedende engle er indgrave-ret.

Det evigt brændende røde lys symboliserer den katolske bekendelse, at Kristus for altid er tilstede i det indviede brøds skikkelse.

Da kirken blev bygget, skænkede lensgreve Holstein-Ledre-

Interiør fra Sct. Laurentii Kirke. Postkort. Ikke dateret. Privat eje.

borg en kommuniionsbænk, som blev udført efter kirkens arkitekt, van Gils' tegninger og fremstillet af et hollandsk firma. Den var af hvid marmor med søjler af Savoniere sten, eukaristiske symboler (1) på kobber og smedet ornamentation. Det vides ikke, hvor kommuniionsbænken befinder sig i dag.

I sideskibet mod nord æres Jomfru Marias brudgom, Sct. Josef med Jesusbarnet i form af et trærelief. Den hellige Josef har siden lagt navn til den katolske skole overfor kirken og senere til Sct. Josefs Børnehaven.

I det nordvestlige hjørne står i dag døbefonten af bornholmsk granit i romansk stil. Den er en gave fra murermestrene Ewers & Schledermand og er en kopi af en middelalderlig døbefont fra Kvong Kirke i Jylland. Fadet, som hører til døbefonten, er af poleret kobber og er skænket til kirken af biskop Johannes von Euch. Dette fad har før reformationen gjort tjeneste i en af de katolske kirker på Island. Det stammer sandsynligvis fra 1525.

Ved siden af døbefonten står desuden kirkeindvielseslys og kors samt påskelyset, som indvies påskenat og er et symbol på Kristus, verdens lys.

Både ved helgenbilledet af Jomfru Maria og Josef er der mulighed for at tænde et andagtslys, som er et udtryk for et ønske om helgenens forbøn.

Forneden i nordre sideskib er der en Jesu Hjerter statue, der symboliserer Kristi kærlighed til menneskene. Ved juletid indrettes julekrybben i nordre sideskib.

Kor og alter

Vi kommer nu til koret med alteret. Koret er kirkens og gudstjenestens centrum.

Her står i dag et stenalder, enkelt udført i granit. Det tidligere alter var et egetræsalter fra søstrenes kapel ved Sct. Maria Hospital, hvor det stod indtil 1992.

Bagved alteret hang på samme tidspunkt et krucifix - det gør der også i dag, om end dette er af nyere dato.

Da kirken blev bygget, havde man også et fritstående alter. Alteret var af bornholmsk granit og havde ovenover en baldakin eller ciboriet. To små marmorsøjler støttede den store marmorplade, der dækkede hele alteret og udgjorde dets mensa, hvori Sct. Laurentii og andre hellige martyrs relikvier var gemt.

Baldakinen, som blev monteret i 1918 fire år efter åbningen af kirken, findes ikke mere, men er beskrevet i det forrige kapitel.

Koret er formet som en halvrund apsis og har muret, hvælvet loft. Rundt i muren er der fem mindre vinduer, der i dag har klart glas, mens består af eukaristiske symboler, der er dannet i mange farver.

Korets fem glasmosaikker forestillede fra venstre: 1: Kristi monogram, det græske Chi Rho; 2: Gudslammet med sejrspanneret, som borttager verdens synd ved at sejre over døden; 3: kalken og hostierne, vin og brød - et tegn på, hvordan Kristus indtil verdens ende giver sig selv til menneskene i eukaristien; 4: De fem brød og de to fisk, et oldkirkeligt tegn på, hvordan Kristus kan mætte alle; og 5: de græske bogstaver alfa og omega, der symboliserer Kristus som begyndelsen og enden.

Foran alteret i venstre side står i dag et processionskors og en læsepult, hvorfra medlemmer af menigheden læser søndagens tekststeder under messen.

Tidligere var der i søndre side af hovedskibet en prædikestol med fem nicher, som hævdede præsten over menigheden i modsætning til i dag, hvor præsten normalt holder sin prædiken nede blandt menigheden.

Orglet

I kirkens østende findes over på pulpituret hovedindgangen orglet. Det blev leveret af Th. Frobenius i 1930. Det er et pneumatisk, romantisk orgel med 22 stemmer. Dette orgel og kirkens fornemme akustik gør kirken til et yndet sted for kirkekor at afholde koncerter.

Kirken har i øvrigt det samme fænomen som i mange andre kirker verden over, idet der findes et punkt, hvorfra man kan høre selv den mindste hvisken andetsteds i kirken. Dette punkt er på pulpituret lige foran orglet. Fænomenet er omtalt i digteren Chr. Winthers novelle "Skriftestolen", som begynder i en kirke i Italien. Her mødes en marchese og kirkens arkitekt, og arkitekten fortæller følgende om det særegne fænomen:

Jeg skal dog for Løier betroe Dem, Signor Marchese! en Hemmelighed, som Ingen kjender, troer jeg, uden jeg," sagde han i den fortrolige Tone, hvormed man tiltaler en Ven, i hvis Huus man daglig kommer. "De veed, at Akustikens Virkninger undertiden spille os Bygmestere mangt et Puds, hvor vi mindst ventede og mindst ønskede det. Et Træf, en Hændelse har lært mig, at naar man staaer her - her paa denne hvide Marmorflise, saa hører man aldeles tydeligt hvert Ord selv af den sagtteste Hvvisken histnede, langt herfra - der, hvor De seer den næstsidste Skriftestol staae, uden at de, der befinde sig paa Linien mellem disse to Punkter kunne fornemme et eneste Ord, om de end ere nok saa nær ved hiint Sted.

Således også i Sct. Laurentii Kirke i Roskilde.

Fra pulpituret kan man gå gennem en dør ind til et rum i kirketårnet, hvorfra man tidligere ringede med kirkens klokker. I dag er klokkeringningen automatiseret.

Vejrhanen

Der kan være detaljer på en kirke, som er vanskelige at se i det daglige. det gælder f.eks. en vejrhane. I 1976 kunne interesserede imidlertid en kort tid se vejrhane fra det høje kirkespir på Sct. Laurentii Kirke.

Den over to meter høje vejrhane skulle ned, fordi stativet, den sad på, var så tæret, at vejrhane var i fare for at falde ned. Hane havde siddet på sin plads siden kirken blev bygget i 1913-14. Den sørgelige forfatning, vejrhane stativet var i, blev afsløret under reparation af en stormskade i kirketårnet. Vejrhane var fremstillet i kobber, og den sad på den bærende stolpe, der går hele vejen op gennem tårnet. Det gamle stativ af jern var så tæret, at kun en cm holdt hane på plads. Det var i virkeligheden et under, at en kraftig storm ikke havde blæst hane bort fra spiret. Træet, som hane var fastgjort i, var derimod velbeskyttet. Der var end ikke antydningen af fugt eller sygdom i det.

Vejrhane blev taget ned den 16. juli 1976 ved hjælp af en 38 meter høj kran, som spærrede Frederiksborgvej i nogle timer. Den blev sat op igen den 26. august, efter at det lokale gas- og vandmesterfirma Fa.: Hans Møller havde udbedret skaden.

Noter

(1) Eukaristi betegner oprindelig Jesu takkebøn over brød og vin, som han ved den sidste nadver aftenen før sin korsfæstelse rakte apostlene som sit legeme og blod.